

De broedvogels van landgoed Elswout, inventarisaties van 1960 tot en met 1995

Hans Groot & John Weijers

Inleiding

Het landgoed Elswout is één van de oudste, grootste, bekendste en mooiste landgoederen van Zuid-Kennemerland. De combinatie van gevarieerde bostypen, reliëfrijk landschap, watertjes en bruggetjes, gazons, priëlen, historische gebouwen en, niet in de laatste plaats, de rijke flora en fauna is nergens in de regio in vergelijkbare mate aanwezig.

De Vogelwerkgroep houdt al decennia de stand van de broedvogels in Elswout bij. Vroeger publiceerde mevrouw Antonisse de resultaten van haar inventarisaties al in De Fitis. Het is alweer een tijdje geleden dat u wat heeft kunnen lezen over de broedvogels van Elswout. In dit artikel worden ontwikkelingen in de broedvogelstand besproken. Eerst wordt aandacht besteed aan de geschiedenis en het landschap van het landgoed, het beheer en de wijze van het verzamelen van broedvogelgegevens.

Beschrijving van Elswout

Het 75 ha grote landgoed Elswout ligt ten westen van Haarlem en ten zuiden van Overveen. Het wordt begrensd door de Elswoutlaan in het oosten, de Duinlustweg in het westen en de bebouwing van Overveen en Aerdenhout in respectievelijk het noorden en het zuiden (zie figuur 1).

In 1645 liet een rijke lakenhandelaar uit Amsterdam, Carel Dumoulin, een stuk van het duin bij Overveen afgraven ten behoeve van de zandwinning. Dit zand werd gebruikt voor woningbouw in Haarlem en Amsterdam. Hierdoor ontstond een landschap met reliëf, waarbij de hogere delen het oorspronkelijke niveau aangeven. Uit die tijd stamt ook de eerste bebouwing, een hofstede, die half afgebouwd is omdat Dumoulin failliet ging. De volgende eigenaar, de puissant rijke wapenhandelaar Gabriël Marselis, liet de hofstede afbouwen en zorgde voor de bouw van het nu nog aanwezige toegangspoortgebouw, de stallen, de sluis en de sluiswoning. De tuin van het landgoed werd in de heersende Franse stijl aangelegd, met symmetrische lanen en perken, verre doorkijken, geschoren haagjes en rustieke prieeltjes. In 1781 kocht Mr. Jacob Boreel Elswout. Boreel heeft de opdracht gegeven voor het ontwerpen van een park in

de toentertijd nieuwe, Engelse landschapsstijl. De strakke, geometrische aanleg moest ingrijpend veranderen. Waterpartijen kregen vloeiender lijnen, er kwamen kronkelige paden en de afwisseling tussen weilanden, vijvers en dichte bossen kreeg zijn beslag. Boreel liet de beroemde architect Abraham van 't Hart het gebouw Elswout afmaken. Na de dood van Boreel raakte het landgoed in verval.

Doorkijkje in een kenmerkend stuk Elswoutbos. Foto: Dhr Smit.

In 1805 kwam Elswout in handen van Willem Borski I. De familie Borski zou definitief een stempel drukken op het landgoed. J.D. Zocher gaf vorm aan de laatste uitbreiding van het landgoed rond 1830, toen de laatste afgraving bij het terrein werd getrokken. De roemruchte, vijf meter diepe, ijskelder in die tijd het toppunt van chique maakte het mogelijk om gasten in de zomer gekoelde champagne te laten drinken en ijs als dessert te serveren.

Figuur 1. Kaart van landgoed Elswout met gebiedsnamen. Het geïnventariseerde gedeelte is zwartomlijnd.

In 1820 zijn de eerste hectares met eik en beuk beplant. Rond 1880 gaf Willem Borski III opdracht een oranjerie, een veeboerderij en het Grote Huis te bouwen. In de oranjerie moesten sinaasappels verbouwd worden om de gasten de ogen uit te steken. Het Grote Huis is nooit afgebouwd. Na de dood van Borski in 1884 blijft het landgoed onbewoond tot 1940. Op de ramen werden gordijnen geschilderd om de indruk te wekken dat het landgoed nog bewoond was! Tijdens de Tweede Wereldoorlog namen de Duitsers hun intrek op het landgoed om er een hoofdkwartier van te maken. Het verhaal gaat dat zij de oorspronkelijke bouwtekening van het Grote Huis vonden en deze lieten afbouwen.

In deze eeuw hebben zich over het algemeen geen grootschalige veranderingen voorgedaan (Anonymus, 1993). In 1958 wordt het landgoed door de erven Lûden aan de gemeente Bloemendaal verkocht. Het Grote Huis fungeerde onder andere als lyceum, tuinbouwschool met moestuinen, boomgaarden en kassen (de Zocherschool). In 1970 heeft Staatsbosbeheer (SBB) het landgoed in eigendom gekregen.

Thans laat het landgoed zich beschrijven als een (zeer) oud, gevarieerd loofbos met jong struikgewas, weilanden, waterpartijen en beekjes en verschillende bebouwing. Het grootste deel van het landgoed bestaat uit loofbos (49 ha). Eik en beuk zijn de dominerende boomsoorten. Er staat weinig naalddhout (slechts 0.1 ha). De laaggelegen delen in het centrum zijn vooral begroeid met hoge beuken (meer dan 30 meter). Vanwege het uitblijven van verdunningen is er een hoog stamtal per ha. Het bos is wel gevoelig voor stormen. De najaarsstorm van 1975 en de storm van januari 1990 hebben veel beuken geveld. Vanaf 1945 heeft er wel enige verjonging van het bos plaatsgehad met esdoorn, es en eik. Op de hogere delen langs de west- en zuidgrens staat voormalig eikenhakhout met populieren, esdoorns en essen. Dankzij de kalkhoudende bodem en de constante aanvoer van zoet kwelwater uit de duinen is er een weelderige onderbegroeiing. Alleen in het noorden van het landgoed ontbreekt de struik- en kruidlaag vrijwel geheel door een dicht kronendak van beuken en dik bladpakket op de bodem. De bebouwing en erven beslaan vier ha, de beuke- en lindelanen één ha, de vijvers en beekjes vijf ha. Het grasland heeft een oppervlakte van dertien ha.

Beheer

Het beheer is gericht op de instandhouding van de cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden. In 1989 is het gehele landgoed aangewezen als monument in de zin van de Monumentenwet. Hierdoor zijn ingrijpende veranderingen niet mogelijk. Onder leiding van de huidige opzichter

Dedding is het beheer extensief. Veel dood hout wordt ongemoeid gelaten en de gazons worden minder gemaaid. De waterkwaliteit is verbeterd door zuivering. Bij de grote bosvijver is recent een ijsvogelwandje gestoken.

De laatste jaren zijn er enkele ingrepen gepleegd die de natuur niet ten goede komen. De Oranjerie is in 1986 verzelfstandigd en opengesteld als theehuis/restaurant voor feesten en partijen. Een nieuwe weg en een grote parkeerplaats maken de aanvoer van versnaperingen en feestgangers mogelijk. Hiervoor zijn nogal wat linden en beuken gerooid. Om nieuwe paardenkralen mogelijk te maken zijn ook bomen gerooid. Dit alles heeft geleid tot meer verstoring en rommel in het gebied.

De broedvogelinventarisaties 1960-1995

De VWG heeft een lange traditie van broedvogelonderzoek in Elswout. Al in 1960 vond de eerste inventarisatie plaats. Daarna is het landgoed nog 16 maal geïnventariseerd, voor het laatst in 1995. In de jaren zestig en zeventig waren de familie Bloem en mevrouw Antonisse de stuwende krachten achter het broedvogelonderzoek. In 1975 deed de CJN onderzoek naar de broedvogels. In 1983 en 1988 voerde SBB zelf een broedvogelinventarisatie uit. De provincie Noord-Holland inventariseerde een groot aantal soorten op Elswout in 1982. In 1984 voerden de jonge honden van de ACJN een broedvogelinventarisatie uit. In 1990, 1992 en 1995 voerde John Weijers de broedvogelinventarisaties uit, in 1990 en 1995 bijgestaan door dhr. Smit, in 1992 door Hans Groot. In 1990 zijn maar een paar schaarse soorten onderzocht.

De methode van onderzoek heeft in de loop der jaren wel enige wijzigingen ondergaan. In de jaren zestig en zeventig werden zingende mannetjes geteld. Aan de hand hiervan werd het aantal territoria bepaald. De criteria die hierbij zijn gehanteerd zijn onbekend. De inventarisaties in de jaren tachtig zijn met de uitgebreide territoriumkartering uitgevoerd (Hustings et al., 1985). Hierbij worden naast zingende mannetjes ook allerlei andere territorium- en nestindicerende waarnemingen op kaarten genoteerd (bijv. alarm, balts, nestbouw/vondst). Aan de hand van vaste criteria, zoals datumgrenzen, worden deze waarnemingen aan het einde van een broedseizoen geclusterd tot territoria.

Door de verschillende methoden zijn de gegevens niet zonder meer te vergelijken. Ook is de vergelijkbaarheid niet gebaat bij de afwisseling in het grote aantal inventariserenden. Iedere onderzoeker heeft immers zijn eigen manier van inventariseren. Bovendien zijn niet alle delen in alle jaren even intensief onderzocht. Een gedetailleerde bespreking van de aantalsontwikkeling van iedere soort is hierdoor niet mogelijk. De ge-

vens lenen zich wel voor het beschrijven van duidelijke aantalsontwikkelingen bij een aantal soorten.

Ontwikkelingen in de broedvogelstand

Op het landgoed Elswout zijn in totaal 73 verschillende soorten broedvogels vastgesteld. Dit is een respectabel aantal. Hiervan kunnen 40 soorten tot de regelmatige broedvogels gerekend worden, ze zijn in minstens de helft van het aantal jaren aanwezig. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van het aantal territoria per jaar.

Door de grote variatie in het landschap behoren zowel bosvogels als water- en weidevogels tot de regelmatige broedvogels. De belangrijkste plaats nemen natuurlijk de bosvogels in. De oude bomen bieden zowel onderdak bieden aan hollenbroeders als aan overige bosvogels.

Hollenbroeders

De Holenduif is in de loop der jaren sterk toegenomen. De soort is in de jaren vijftig-begin jaren zeventig in Nederland sterk in aantal achteruit gegaan door het gebruik van gechlorreerde koolwaterstoffen in de landbouw. Na het verbod op deze stoffen is de soort weer flink toegenomen. Wellicht heeft ook het toegenomen aanbod aan nestgelegenheid positieve invloed gehad. De Bosuil is niet weg te denken als broedvogel uit Elswout. Jaarlijks broeden er tussen de 2 en 6 paar. De Groene en Kleine Bonte Specht zijn nooit talrijk geweest, maar wel vrijwel steeds aanwezig als broedvogel van het landgoed. Deze soorten zijn vaak aan te treffen in de Dode Hoek, de Kamp en de Hamhoek (zie figuur 1). De Zwarte Specht broedt sinds 1982 jaarlijks met één paar op het landgoed. Plaatsen waar de soort regelmatig tot broeden komt zijn de Dode Hoek, Bos op Zolder en de Kerklaan. De nesten die hij hakt zijn erg in trek bij andere, soms exotische hollenbroeders, zoals de Carolina- en Mandarijneend en de ara. De Carolina-eend komt oorspronkelijk niet in ons land voor, maar enkele ontsnapte vogels hebben voor een populatie gezorgd die zich langzaam weet uit te breiden. Dit is ook het geval bij de Mandarijneend. Ervaringen op de Veluwe leren dat deze soort zich in Nederland met hulp van de mens (nestkasten en wintervoeding) goed staande kan houden (Gerritsen en Van den Bergh, 1995). Van de ara's (welke soort is dit eigenlijk?) is bekend dat er al tijden een populatie vrij rondvliegende vogels aanwezig is. Maar blijkbaar zijn ze nooit als broedvogels genoteerd, omdat er alleen in 1992 twee paar als broedvogel zijn opgegeven.

Ook Kauwen zitten graag in de hollen van Zwarte Spechten. De vastgestelde aantallen van de Kauw fluctueren nogal, maar dat

komt wellicht door verschil in interpretatie bij het inventariseren. De soort komt koloniegewijs voor, waarbij het zaak is om het aantal gebruikte hollen goed te tellen.

Adult mannetje Zwarte Specht bij zijn hol. Let op het kenmerkende ovaalvormige gat. Foto: Dhr. Smit.

Een andere talrijke hollenbroeder is de Grote Bonte Specht, die vooral in de jaren tachtig is toegenomen. Een van de meest duidelijke negatieve ontwikkelingen in de broedvogelstand op Elswout is het verdwijnen van de Gekraagde Roodstaart. Dit komt niet alleen door de omstandigheden op Elswout, maar waarschijnlijk ook door een slechte situatie in de overwin-

teringsgebieden. De ontwikkeling van de vegetatie op Elswout heeft de omgeving voor de Gekraagde Roodstaart minder aantrekkelijk gemaakt. Open ruimtes tussen het kronendak en de struiklaag, waar deze soort voedsel zoekt, zijn bijvoorbeeld kleiner geworden. De Grauwe Vliegenvanger nam langzaam toe van 2 paar in 1961 tot 13 paar in 1984, maar hierna nam de stand om onbekende redenen weer af. Ook landelijk neemt de stand van deze obscure zomervogel sinds 1984 af (Van Dijk et al., 1996). Goede plekken om deze soort te horen piepen of uitvallen naar vliegjes te zien doen zijn de Dode Hoek, en de Kerklaan. De zeldzame Kleine Vliegenvanger heeft in 1983 een territorium gehad aan de rand van het Kleine Stuk. De hollenbroedende mezen zijn altijd talrijk geweest, mede door de talrijke nestkastjes. Toch hebben Pimpel- en Koolmees in sommige jaren heel wat veren moeten laten, bijv. in 1963 toen de zeer strenge winter ook onder deze vogeltjes vermoedelijk zijn slachtoffers heeft gemaakt. De Glanskop is algemener dan vroeger. De Zwarte Mees is een onregelmatige broedvogel, terwijl de Kuifmees nooit is vastgesteld. Dit komt omdat er maar weinig naaldbomen op het landgoed staan. Tenslotte komen Boomklever en Boomkruiper algemeen voor. Jarenlang was de klever talrijker dan de kruiper, maar deze heeft de laatste jaren de rollen omgegooid.

Overige bosvogels

Ook niet-hollenbroedende bosvogels zijn kenmerkend voor Elswout. Diverse soorten roofvogels broeden tegenwoordig op het landgoed. De Torenvalk is niet weg te denken van Elswout en bezet regelmatig een nestkast. Van recentere datum is de vestiging van Boomvalk en vooral van Sperwer en Buizerd. Deze laatste twee soorten nemen zijn sinds de jaren zeventig (na het verbod op landbouwvergif) landelijk toegenomen en breiden zich in de duinstreek van Zuid-Kennemerland gestaag uit. Het wachten is op de Wespandief, die al wel boven het landgoed is waargenomen en al enige jaren in de nabije omgeving aanwezig is als broedvogel (Van Deursen en Luntz, 1994). De Houtsnip is bijzonder constant als broedvogel (meestal 2-3 paar). De baltsvluchten zijn vooral te bewonderen in de Dode Hoek, het Bos op Zolder en het Kleine Bos. De Houtduif schommelt meestal tussen de 20 en 40 paar. De soort heeft een dieptepunt gekend in de periode 1965-1972, wellicht om dezelfde reden als bij de Holenduif. Opmerkelijk is dat deze laatste soort tegenwoordig talrijker is dan zijn grotere neef. Triest is het verdwijnen van de Tortelduif als broedvogel. De oorzaak hiervan moeten we ver buiten Elswout zoeken; de jachtdruk tijdens de lange trekweg van en naar Afrika is enorm en de omstandigheden in Afrika zelf meestal verre van optimaal. De soort is sinds medio de jaren tachtig in grote delen van Noord-Holland en Nederland - achteruitgegaan (Ruitenbeek et al. 1990; Van Dijk et al.,

1996). Zeer talrijk zijn Winterkoning en Roodborst. Bij deze soorten is de invloed van de strenge winter van 1963 goed te zien. De Roodborst zit de laatste jaren weer op het niveau van begin jaren zestig. De lijsters zijn ook altijd goed vertegenwoordigd geweest, ofschoon de Grote Lijster en Zanglijster thans minder algemeen zijn dan in de jaren zestig en zeventig. Dat Tuinfluiter en Fitis zijn verdwenen kan verklaard worden door het ouder worden van het bos. Om dezelfde reden is de toename van de Zwartkop en Tjiftjaf, liefhebbers van hoog opgaand bos, te verklaren. Vreemd is dat de Fluiter niet tot de jaarlijkse broedvogel behoort, want het biotoop lijkt zeer geschikt. Eveneens opmerkelijk en voor ons onverklaarbaar is de achteruitgang van de Vink, die minder talrijk is dan dertig jaar geleden. Het ouder worden van het bos zou deze soort ook in de kaart moeten spelen. Landelijk gezien is ook geen afname te bespeuren. De Groenling zit in de jaren negentig in de lift op Elswout.

Water- en weidevogels

Een derde groep vogelsoorten die regelmatig op Elswout broeden bestaat uit water- en weidevogels. De aanwezigheid van verschillende beekjes en vijvers zorgt dat soorten als Nijlgans, Wilde Eend, Waterhoen, Meerkoet regelmatige broedvogels zijn. De Nijlgans heeft in 1975 voor het eerst op het landgoed gebroed. Lang bleef de stand op een laag peil, maar de laatste jaren is de Nijlgans flink toegenomen. Dit is in lijn met de ontwikkeling van de soort in de regio (Cottaar en De Nobel, 1995). De Nijlgans broedt op Elswout in boomstronken. De Wilde Eend komt in wisselende aantallen voor. Afgezien van enkele uitschieters schommelt het aantal paar rond de vijf. Het Waterhoen is afgenomen. Ook bij deze soort is de invloed van een strenge winter, zoals in 1963, te zien, maar meestal trekt de stand hierna weer aan. Onduidelijk is daarom waarom in 1995 nog slechts twee paar tot broeden kwamen. In schril contrast met de afname van het Waterhoen staat de toename van de Meerkoet. Wellicht is de grotere Meerkoet dominant over het Waterhoen en wint het de concurrentieslag om nestgelegenheid. Naast de reeds genoemde holenbroedende eenden komen Fuut, Knobbelswaan, Zwarte Zwaan, Wintertaling, Slobeend en Kuifeend onregelmatig tot broeden. De IJsvogel broedt onregelmatig op het landgoed in steile oevers.

Scholekster en Kievit vormen de weidevogelbevolking van Elswout. Alleen de Scholekster brengt met regelmaat een broedsel groot op de weilanden. Dit is ook de minst kritische weidevogel, voor de meeste andere soorten geldt dat de weilanden te besloten liggen.

Tot slot

Het landgoed Elswout behoort tot de meest rijke vogelgebieden uit onze regio. De dichtheden uit 1995 van soorten als Holenduif (40 paar/100 ha), Grote Bonte Specht (21 paar/100 ha), Roodborst (80 paar/100 ha), Zwartkop (39 paar/100 ha) en Boomkruiper (39 paar/100 ha) behoren tot de provinciale toppers. Samen met de regelmatige aanwezigheid van andere soorten die kenmerkend zijn voor oud bos, zoals Bosuil, Tjiftjaf, Glanskop en Boomklever maken zij onderdeel uit van het Boomkleverrijk Bosvogelgezelschap. Dit is een zeer soortenrijk vogelgezelschap dat in Noord-Holland vooral voorkomt in de landgoederen van Zuid-Kennemerland. De soorten van dit gezelschap halen hier hoge dichtheden vanwege de rijke, reliëfrijke bodem, een hoge bedekkingsgraad van kruid- en struiklaag en een relatief grote oppervlakte oud bos (Ruitenbeek et al., 1990). Voor SBB is het zaak om bij het beheer rekening te blijven houden met de grote avifaunistische waarde van dit uiterst waardevolle gebied. Voor de VWG is het zaak om de goede traditie van broedvogelinventarisaties in dit gebied voort te zetten. Deze gegevens zijn voor het beheer immers van groot belang. Mensen die geïnteresseerd zijn om in de komende jaren een inventarisatie uit te voeren kunnen contact op nemen met de schrijvers.

SBB en de provincie worden bedankt voor het leveren van ongepubliceerde inventarisatiegegevens. Dhr. Smit danken we voor het beschikbaar stellen van dia's en veel bruikbare krantenknipsels over Elswout. Mevr. Wilmink zijn we eveneens erkentelijk voor het leveren van informatiemateriaal over het landgoed.

Literatuur

- Anonymus, 1986. Het landgoed Elswout. Beheersplan '87-'97. Staatsbosbeheer Noord-Holland, Utrecht.
- Antonisse-Reiman, A., 1971. Beknopt overzicht van de broedvogels van een deel van Elswout in 1970. De Fitis 7(3): 10-11.
- Antonisse-Reiman, A., 1972. Elswout. Broedseizoen 1971. De Fitis 8(1): 13-15.
- Antonisse-Reiman, A., 1973. Broedvogelverslag van Elswout 1972. De Fitis 9(3): 5-7
- Bloem-Margadant, G.E.C., 1965. Elswout. Broedvogelinventarisatie 1963 en 1964. De Fitis 1(2): 11-17.
- Cottaar, F. & P. de Nobel, 1995. De Nijlgans in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Fitis 31(2): 60-69.

- Deursen, C. van & R. Luntz, 1994. Populatie-ontwikkeling van Buitendijk *Buteo buteo*, Havik *Accipiter gentilis* en Wespindief *Pernis apivorus* in een deel van Zuid-Kennemerland sinds 1977. *Fitis* 30(1): 22-28.
- Dijk, A.J. van, Hustings, F., Sierdsema, H. & T. Verstrael, 1996. SOVON-broedvogelverslag 1993. SOVON-monitoringrapport 1996/02. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Geelhoed, S., Sterk, A. & Veldhuijzen van Zanten, H., 1986. Elswout. Broedvogels, inventarisatieverslag. Ongepubliceerd verslag ACJN afdeling Haarlem.
- Gelder, A. de, Hof, P. op 't, Lenten, L. & I. Loopstra, 1983. Het landgoed Elswout. Een beschrijving van de cultuurhistorische en natuurwetenschappelijke betekenis. Rapport Staatsbosbeheer 83-17.
- Gerritsen, G.J. & W. van den Bergh, 1995. Een populatie Mandarijneenden *Aix galericulata* op de Noord-Veluwe. *Limosa* 68(4): 163-164.
- Hustings, M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam & M.J.S.M. Reijnen, 1985. Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Natuurbeheer in Nederland, deel 3. Pudoc, Wageningen.
- Ruitenbeek, W., Scharringa, C.J.G. & P.J. Zomerdijk, 1990. Broedvogels van Noord-Holland. SVN & Provincie Noord-Holland, Assendelft.

Hans Groot, 023-5322229
 John Weijers, 023-5325784

Tabel 1. Aantal territoria van de broedvogels van Elswout in de periode 1960-1995. Een - betekent dat geen aantal van de soort bekend is. NB in 1970 is niet het gehele terrein geteld. Gepubliceerde bronnen: Antonisse-Reiman, 1971 t/m 1973; Bloem-Margadant, 1965; Geelhoed et al., 1986 en De Gelder et al., 1983.

Soort	60	61	62	63	64	65	70	71	72	75	82	83	84	88	90	92	95
Puut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Knobbelzwaan	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Zwarte Zwaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	6
Mandarijneend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	4
Carolinaeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wintertaling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wilde Eend	5	10	10	-	4	18	-	3	2	8	-	5	3	6	-	10	6
Slobeend	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuifeend	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	2	2	1	1	0
Buizerd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Sperwer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Torenvalk	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Boomvalk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0
Fazant	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	3	-	2	1	0	1	0
Waterhoen	5	16	12	5	7	11	10	20	10	4	-	7	3	9	-	5	2
Meerkoet	0	0	1	1	1	3	1	1	1	4	5	9	7	5	13	-	13
Scholekster	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	3	1	0	-	14
Kievit	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Houtsnip	0	3	2	3	3	0	0	2	2	3	1	3	3	3	3	2	3
Holenduif	3	5	6	3	5	4	-	1	2	5	10	23	18	37	13	32	30
Houtduif	23	45	37	3	5	4	-	1	2	5	10	23	18	37	13	32	30
Tortelduif	9	11	8	-	15	13	8	10	21	-	-	37	41	44	-	38	24
Koekoek	2	2	2	2	3	1	1	2	5	6	7	6	5	1	-	2	0
Steenuil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	-	0	0
Bosuil	0	1	2	2	3	2	1	2	2	4	2	2	3	4	0	0	0
IJsvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groene Specht	1	4	3	1	1	2	2	2	2	2	1	3	1	0	1	1	1
Zwarte Specht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	4	2	1
Gr. Bonte Sp.	7	10	6	4	5	6	3	3	5	8	11	9	10	11	1	1	1
Kl. Bonte Sp.	0	0	0	0	1	0	0	1	-	3	1	1	1	2	1	1	1

Vervolg tabel 1

Soort	60	61	62	63	64	65	70	71	72	75	82	83	84	88	90	92	95
Huiswaluw	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boerenwaluw	1	1	2	3	3	1	1	8	8	7	-	3	1	4	-	2	6
Witte Kwik	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	1	-	0	2
Winterkoning	24	34	30	14	15	20	24	27	28	43	-	26	38	25	-	50	45
Heggemus	9	14	19	-	12	11	1	1	5	9	-	5	4	6	-	2	1
Roodborst	32	60	50	16	24	34	15	22	35	31	-	36	32	25	-	52	60
Nachtegaal	2	4	3	3	6	2	3	6	2	2	0	0	3	2	1	4	3
Gekr. Roodst.	4	8	2	8	10	6	3	4	1	2	0	5	3	1	-	0	0
Merel	26	70	62	32	42	55	27	36	35	30	-	47	38	66	-	30	54
Zanglijster	19	25	34	13	21	26	8	23	24	26	-	15	16	26	7	16	16
Grote Lijster	2	4	3	2	3	4	1	2	1	1	1	3	1	2	3	1	1
Spotvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0
Grasmus	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Braamsluiper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	-	0	0
Tuinfluit	5	10	5	10	10	9	5	4	7	5	3	7	6	9	3	0	0
Zwartkop	-	13	7	9	8	11	15	10	17	10	16	14	15	21	17	27	29
Fluiter	2	2	1	0	0	0	0	0	1	0	2	2	1	2	-	0	1
Tjiftjaf	11	10	8	6	6	5	10	14	7	9	9	8	11	12	-	12	9
Fitis	20	22	10	12	23	19	14	1	7	12	-	18	14	7	-	0	0
Goudhaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	1	1	3	0	1
Grauwe Vlieg.	3	2	2	2	4	1	3	6	5	5	7	12	13	10	4	5	7
Bonte Vlieg.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	-	0	0
Kleine Vlieg.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Staartmees	3	2	3	0	1	2	0	0	0	1	4	2	1	1	-	3	3
Glanskop	1	7	4	2	5	3	2	8	6	7	14	14	3	13	-	8	13
Zwarte Mees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	-	0	0
Pimpelmees	36	53	33	4	21	19	7	23	15	27	-	33	28	44	-	49	40
Koolmees	79	88	61	24	46	52	25	35	39	38	-	43	44	51	-	33	40
Boomklever	9	20	14	3	8	15	9	21	22	15	28	15	16	14	-	12	16
Boomkruiper	1	11	15	8	4	5	-	-	15	10	10	13	12	16	-	21	29
Wielewaal	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	1	-	0	0

Vervolg tabel 1.

Soort	60	61	62	63	64	65	70	71	72	75	82	83	84	88	90	92	95
Vlaamse Gaai	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1	-	4	2	5	-	4	4
Ekster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	3	1	4	-	0	0
Kauw	10	33	23	10	15	12	10	-	10	12	-	29	21	56	-	34	25
Zwarte Kraai	3	3	2	1	2	1	1	2	2	2	-	5	1	3	-	7	7
Spreeuw	2	12	14	-	11	23	9	8	18	24	-	9	18	26	-	15	9
Huismus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	20	-	16	-	8	-
Ringmus	0	0	0	0	0	0	0	1	4	3	-	2	-	0	-	0	0
Vink	29	37	24	23	21	19	-	19	18	15	-	20	17	25	-	12	12
Groenling	1	3	1	1	0	0	0	1	1	2	-	2	2	3	1	6	6
Putter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	0	1
Goudvink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	-	1	-
Ara spec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	-	2	-